POLITISK KRONIK

UDLANDET

Juli 1971

2. – Det første flådebesøg fra Libyen i Malta afsluttes. – 4. Maltas nye premierminister Dom Mintoff (se 13.–14/6) mødes i Tripolis med Libyens statschef oberst Kadhafi. – 6. Sovjetunionens ambassadør i London, der tillige er akkrediteret Malta, ankommer til Malta på et rutinebesøg. – 8. Den britiske regering meddeler, at den efter anmodning af Dom Mintoff har udskudt afløsningen af de britiske tropper på Malta. Dom Mintoff erklærer, at den britiske regering trækker forhandlingerne om et »nyt og sundt« forhold mellem Storbritannien og Malta i langdrag. – 14. Den britiske forsvarsminister Lord Carrington aflyser i sidste øjeblik sin afrejse til Malta, efter at Dom Mintoff har rejst nye spørgsmål om grundlaget for forhandlingerne med Lord Carrington. – 19. Lord Carrington ankommer til Malta, hvor han forhandler om en revision af aftalerne med Malta.

3. – Ved valget i Indonesien vinder Sekber Golkar, en sammenslutning af hundreder af organisationer, en stor sejr med (efter foreløbig opgørelse) 224 af parlamentets 360 valgte medlemmer (hertil kommer 100 medlemmer, som efter valget udpeges af præsident Suharto). Det næststørste parti er det ortodokse muhammedanske Hahdatul Ulama med 60 mandater, derefter følger det islamiske Parmusi med 28 og nationalistpartiet med 20 mandater.

5. – Fhv. forbundskansler Kurt Georg Kiesinger meddeler, at han ikke vil søge genvalg til posten som formand for CDU på partiets kongres i Saarbrücken til oktober. Som kandidater til posten nævnes partiets gruppeformand i forbundsdagen Rainer Barzel, ministerpræsident Helmut Kohl, Rheinland-Pfalz, og fhv. udenrigsminister Gerhard Schrøder.

Premierminister Eisaku Sato foretager en meget omfattende rekonstruktion af den japanske regering. Foruden premierministeren selv beholder kun én af ministrene den samme post som før rekonstruktionen. Finansminister Takeo Fukuda bliver udenrigsminister i stedet for Kiichi Aichi, der glider ud af regeringen, og Fukuda efterfølges af Mikio Mizuta, der to gange tidligere har været finansminister. Regeringspartiets, de liberale demokraters generalsekretær i de sidste 5 år, Kakuei Tanaka, udnævnes til minister for international handel og industri, og hans efterfølger bliver Shigeru Hori, der hidtil har været leder af kabinetssekretariatet, en stilling, der overtages af Noboru Takeshitu. (Forud for regeringsomdannelsen er der 27/6 afholdt valg af halvdelen af overhusets 252 medlemmer. I det nye overhus har Japans socialistiske parti, Det demokratiske socialistiske parti og Japans kommunistiske parti forøget deres repræsentation, men de liberale demokrater har stadig over halvdelen af mandaterne, nemlig 135 mod 136 før valget.

6. – Præsident Nixon siger i en tale i Kansas City, at fortsat isolering af Folkere-

publikken Kina er uacceptabel for verden og tilføjer, at USA gennem liberalisering af rejser og handel (se 10/6) har taget de første skridt for at åbne døren. – 15. Præsident Nixon meddeler i en radio- og TV-udsendelse, at han efter indbydelse af ministerpræsident Chou En-lai vil besøge Peking inden maj 1972. Han oplyser, at indbydelsen er fremkommet under samtaler, som hans rådgiver i nationale sikkerhedsspørgsmål Henry Kiesinger i dagene 9.–11/7 havde i Peking med Chou En-lai. Formålet med besøget er at normalisere forbindelserne mellem de to lande og at udveksle synspunkter om forhold, som er af betydning for dem begge. Nixon betoner, at USA's nye Kinapolitik ikke er rettet mod noget land og ikke betyder, at man ofrer gamle venner. – 16. Republikken Kina (Formosa) protesterer mod præsident Nixons hensigt at besøge Peking. – I et brev til FN's generalsekretær U Thant kræver 18 medlemsstater, at FN på generalforsamlingen i september anerkender Folkerepublikken Kina som den eneste lovlige repræsentant for Kina i FN og som en af de 5 permanente medlemmer af sikkerhedsrådet, medens Formosa skal udelukkes fra de pladser, det nu ulovligt besætter i FN med tilsluttede organisationer. – 17. Premierminister Eisaku Sato hilser i en tale i det japanske parlament præsident Nixons forestående besøg i Peking og udtaler håbet om, at kontakterne mellem USA og Kina må følges af kontakter mellem Japan og Kina. Japan vil dog opretholde og videreudvikle de venskabelige forbindelser med Formosa, Sydkorea og andre nabostater. – 19. Ministerpræsident Chou En-lai udtaler til en gruppe studenter, der opholder sig i Peking, at før der kan ske en normalisering af forholdet til USA, må Indokinaproblemet være løst. Ifølge oplysninger fra studenterne kræver Chou En-lai i denne forbindelse tilbagetrækning af alle amerikanske og allierede tropper i Vietnam, Cambodia og Laos. Af andre problemer Kina og USA imellem nævner Chou En-lai den japanske militarisme, Sydkorea og Formosa. Formosa er en kinesisk provins, og Peking vil ikke gå med til en »to Kina'er politik«. – 21. Preimierminister Sato erklærer i finansudvalget i repræsentanternes hus, at han er villig til at modtage en indbydelse til Peking, og at han er klar over, at et sådant besøg forudsætter anerkendelse af Folkerepublikken Kina. – 25. I en ledende artikel i Pravda hedder det, at USSR ønsker at samarbejde med alle lande, USA og Kina indbefattet, men et ønske om at benytte kontakten mellem Kina og USA til pression mod USSR og de andre socialistiske stater ville være et resultat af tab af forbindelse med virkeligheden.

7. – Efter at hovedforhandlingerne om Storbritanniens indtræden i De europæiske Fællesskaber er afsluttet 23/6, offentliggør den britiske regering en hvidbog om hovedlinierne i overenskomsten og en vurdering af dens betydning.

Den (27/6) nyvalgte bulgarske nationalforsamling (sobranje) træder sammen og vælger i henhold til en ny forfatning det nye statsråd og nyt ministerråd. Statsrådet, der træder i stedet for nationalforsamlingens præsidium som statens øverste organ, har både lovgivende og udøvende funktioner og overtager den hidtidige kontrolkomités og den hidtidige forsvarskomités beføjelser. Det består af 22 medlemmer, der repræsenterer kommunistpartiet, agrarforbundet og forskellige politiske og masseorganisationer. Til formand for statsrådet vælges kommunistpartiets førstesekretær Todor Zhivkov, der har været formand for ministerrådet (ministerpræsident) siden 1962. Hans efterfølger på denne post bliver viceministerpræsident Stanko Todorov. Af ministerrådets 29 medlemmer er 11 nye, 25 tilhører kommunistpartiet og 4 agrarforbundet. De vigtigste ændringer er Tana Tsolovs og Peter Tanchevs forfremmelse fra viceministerpræsidenter til første viceministerpræsidenter, general Ivan Mihailovs overflytning til statsrådet og generaloberst Angel Tasnevs overtagelse af indenrigsministeriet. Desuden bliver den hidtidige eneste vicemini-

sterpræsident Zhivko Zhivkov en af de 5 viceministerpræsidenter. General Dobri Djourov og Ivan Bashev fortsætter som henholdsvis forsvars- og udenrigsminister.

Præsident Idi Amin lukker grænsen til Tanzania og Rwanda. I en erklæring beskyldes Tanzania for fjendtlige handlinger mod Uganda.

Den portugisiske nationalforsamling godkender en forfatningsordning, der udvider nationalforsamlingens beføjelser og giver Portugals oversøiske besiddelser mere selvstyre. 22/7 følger en anden lov om religionsfrihed især med hensyn til undervisning og opdragelse.

10. – Mens kong Hassan II af Marokko fejrer sin 42 års fødselsdag med et selskab i sin sommerresidens uden for Rabat med over 1000 gæster fra ind- og udland, angribes slottet af oprørske officerer i spidsen for ca. 1400 kadetter, der ikke synes at være klar over, at der er tale om et kup mod kongen. Samtidig besætter en anden gruppe officerer bl. a. radiostationen i Rabat, hvorfra de meddeler, at kongen er død og republikken indført. Kampen i og ved slottet kræver mange dødsofre blandt kongens gæster, men han selv kommer ikke noget til, og da han er blevet genkendt af en kadet, lykkes det at standse kampen. Blandt de dræbte gæster er chefen for kongens militære stab og livgarde general Medbouh og chefen for militærakademiet oberst Ababou, der udpeges som hovedmændene bag kupforsøget. Kongen giver indenrigsministeren general Oufkir fuldmagt til at genoprette ro og orden. Oberst Kadhafis regering i Libyen erklærer under kupforsøget, at den støtter den marokkanske hærs oprør mod kong Hassan, og revolutionsrådet meddeler, at den libyske hær er i alarmberedskab for at støtte revolutionen i Marokko. – 13. Fire generaler, fem oberster og en major henrettes for meddelagtighed i kupforsøget. – 21. Ministerpræsident Laraki meddeler i parlamentet, at antallet af dræbte ved kupforsøget er 97, deraf 48 loyale medlemmer af de væbnede styrker. Fra officielle kilder er det tidligere blevet meddelt, at ca. 250 oprørere mistede livet under kampene ved slottet uden for Rabat, og at resten blev taget til fange. Blandt de dræbte gæster er foruden den belgiske ambassadør ministeren for turisme og præsidenten for den øverste domstol samt 4 loyale generaler. Lægges hertil general Medbouh og de 4 henrettede generaler, har Marokko med et slag mistet 9 af i alt 15 generaler. – 22. Libyens ambassadør i Marokko og Marokkos ambassadør i Libyen kaldes tilbage til deres respektive lande. I Rabat erklæres det, at der ikke er tale om en ophævelse af de diplomatiske forbindelser, men om en afbrydelse.

11. – I Chile vedtager kongressen enstemmigt en forfatningsændring, der giver regeringen »varig og umistelig« ret til at udøve kontrol over landets naturrigdomme og mineralske ressourcer. Forfatningsændringen åbner vej for nationalisering af bl. a. kobberminerne, der drives af 3 amerikanske selskaber.

12. – Udenrigsminister Swaran Singh meddeler i underhuset, at den indiske regering over for USA har protesteret mod fortsatte amerikanske våbenleverancer til Pakistan. – 30. Præsident Yahya Khan beskylder Indien for til stadighed at beskyde pakistansk område og siger, at en krig er meget nær. Pakistan ønsker ikke krig, men vil ikke finde sig i, at Indien forsøger at annektere dele af Østpakistan.

13. – I Island danner fremskridtpartiets leder, professor Olafur Johannesson (se 13/6) ny flertalsregering sammen med folkealliancen og Hannibal Valdimarssons nye parti Frisindede Venstre. Den nye statsminister overtager selv justits- og kirkeministeriet, og hans partifæller Einar Agustsson og Halldor Sigurdsson bliver henholdsvis udenrigsminister og finans- og landbrugsminister. Folkealliancen er repræsenteret ved fiskeri- og handelsminister

Ludvik Josefsson og industri- og sundhedsminister Magnus Kjartansson, og Frisindede Venstres to repræsentanter er Hannibal Valdimarsson, der bliver social- og kommunikationsminister, og Magnus Torfi Olafsson, der overtager undervisningsministeriet. – 14. Statsminister Olafur Johannesson meddeler i en regeringserklæring, at man ønsker NATO-basen Keflavik nedlagt og vil forhandle med USA om en revision af troppeoverenskomsten, men Island ønsker dog fortsat at være medlem af NATO. endvidere ønsker Island en udvidelse af fiskeriterritoriet fra 12 til 50 sømil inden september 1972.

De palæstinensiske partisaners hovedkvarter i Beirut meddeler, at den jordanske hær har åbnet en kraftig offensiv mod partisanernes stillinger i Jerash og Ajlun områderne i det nordlige Jordan. Det palæstinensiske nationalråd, der samme dag slutter sin kongres i Cairo, opfordrer Ægypten og Syrien til at intervenere i Jordan. – 14. En talsmand for den jordanske regering udtaler, at hæren har fordrevet partisaner fra beboede steder i det nordlige Jordan og tilføjer, at i den sidste måned har partisaner gentagne gange angrebet gårde og landsbyer med raketter, morterer og maskingeværer. – 15. Meddeles i Amman, at partisanerne er fordrevet fra alle beboede steder i det nordlige Jordan, og at hæren nu kontrollerer byerne Jerash og Ajlun og mange landsbyer, som før var under partisanernes kontrol. – 17. Kong Hussein erklærer, at de palæstinensiske partisaner ikke længere er et problem. Fra en konference, hvori deltager statscheferne i Ægypten og Libyen og repræsentanter for Syrien og Sudan, udsendes en erklæring, der fordømmer kampene i Jordan som en flagrant krænkelse af aftalerne i Cairo og Amman. – 18. Den jordanske regering meddeler, at den betragter aftalen i Cairo af september 1970 som ikke mere bindende; Jordan vil fra nu af bestemme, hvorfra partisanerne skal operere mod Israel. Irak beordrer lukning af grænsen til Jordan, og det meddeles, at den irakiske regering i en note til Den arabiske liga har krævet fælles sanktioner mod Jordan for at gøre en ende på kong Husseins afskyelige behandling af de palæstinensiske partisaner. – 19. Ministerpræsident Wasfi Teil meddeler, at 2300 af de 2500 partisaner i Jordan de sidste uger er blevet taget til fange og enten vil blive stillet for en domstol eller udvist, og at partisanerne ikke mere har støttepunkter i Jordan. – 25. Syrien lukker grænsen til Jordan som protest mod behandlingen af de palæstinensiske partisaner. – 30. Algeriet afbryder den diplomatiske forbindelse med Jordan. – 30.–31. Statscheferne i Libyen, Ægypten, Syrien, Republikken Jemen og Den demokratiske republik Jemen drøfter på et møde i Tripolis udviklingen i Jordan. I forhandlingerne deltager også partisanlederen Yassir Arafat. I en fælles erklæring opfordres Jordans regering til at respektere aftalerne i Cairo og Amman og standse aktionerne mod det palæstinensiske folk og dets bevæbnede styrker. I modsat fald trues med »fælles gennemførlige foranstaltninger«.

14. – Udenrigsminister Abba Eban opfordrer i en tale i Knesset den amerikanske regering til at træffe afgørelse om levering af flere kampfly til Israel, idet han henviser til forøgede leverancer fra Sovjetunionen til en række arabiske stater. Abba Eban erklærer, at Israel er rede til at genoprette diplomatiske forbindelser med Sovjetunionen og gentagne gange har givet udtryk for denne villighed, men ikke har fået noget svar.

17. – Det belgiske deputeretkammer vedtager tre lovforslag, hvorved en forfatningsændring, der tilsigter en afspænding af forholdet mellem flamlændere og valloner, føres ud i livet.

18. – Seks af de syv såkaldte traktatstater i Den persiske Golf, Abu Dhabi, Ajman, Dubai, Fujairah, Sharjab og Union of Quwain, enes på et møde i Dubai om at danne en føderation, Unionen af arabiske emirater. Den syvende traktatstat

Ras al Khaimah deltager i mødet, men ønsker ikke på nuværende tidspunkt at gå ind i føderationen. Emiraterne Bahrain og Qatar – som ikke hører til traktatstaterne – har i et tidligere stadium deltaget i forhandlingerne om en føderation, men er ikke repræsenteret ved mødet, da de har meddelt, at de ønsker at være selvstændige stater og medlemmer af FN.

19. – I Sudan afsætter og arresterer en gruppe venstreorienterede officerer under ledelse af den 36-årige major Hashem al Atta ved et kup general Jaafar Mohammed al Nimeiry og hans regering. Major al Atta var i sin tid medlem af den gruppe af »frie officerer«, som tog magten i Sudan i maj 1969, men blev i november 1970 fjernet af revolutionsrådet og regeringen. Det nye regime anerkendes straks af Irak. Ifølge det irakiske nyhedsbureau lover al Atta demokrati for alle folkelige organisationer, selvstyre for Sydsudan, en jordreform, loyalitet over for alle arabiske og afrikanske alliancer og støtte til de palæstinensiske partisaner. Han giver endvidere meddelelse om løsladelse af 49 politiske (kommunistiske) fanger, ophævelse af alle general Nimeirys undtagelsestilstandsdekreter og forbud mod alle politiske grupper oprettet under Nimeiry, først og fremmest Den sudanske socialistiske union. – 20. Algeriet anerkender – på basis af ikke-indblanding i andre landes anliggender – den nye situation, der er skabt i Sudan. Der oprettes et revolutionsråd på 7 medlemmer med oberst Babiker al Nur Osman som formand og med al Atta som viceformand og øverstkommanderende over de væbnede styrker. Det nye regime hæver forbudet mod 4 kommunistisk ledede organisationer og opretter en nationaldemokratisk alliance. I et dekret erklæres alle beslutninger taget under Nimeiry for ugyldige, og det bestemmes, at opposition mod det nye styre vil blive straffet med 10 års fængsel eller døden. – 21. I London går oberst Babiker al Nur sammen med et andet medlem af revolutionsrådet, major Farouk Osman Hamadallah (begge ligesom al Atta i november 1970 afskediget fra det gamle revolutionsråd) om bord i et britisk passagerfly til Khartoum. Oberst Babiker al Nur udtaler før sin afrejse, at selv om de har venstresympatier og er tilhængere af en »selektiv socialisme«, har han og hans kolleger aldrig stået i kommunistpartiet. Han hævder, at han har været den ledende i forberedelserne til kuppet, der har stået på siden februar. Han angriber Nimeiry for ikke at have rådført sig med revolutionsrådet og dets medlemmer, navnlig i spørgsmålet om en føderation med Ægypten, Syrien og Libyen, og for at have forsømt problemet Sydsudan. – 22. Det meddeles, at det britiske rutefly på vej til Khartoum er blevet tvunget til at mellemlande i Libyen, og at de libyske myndigheder har sikret sig de to revolutionsrådsmedlemmers personer. Et irakisk fly på vej til Khartoum eksploderer i luften i nærheden af Jedda i Saudiarabien, og blandt de omkomne nævnes Mohammed Suleiman, et medlem af Baath-partiets panarabiske ledelse, Salah Saleh, medlem af partiets politbureau, og Hammoud al Azzawi fra Iraks udenrigsministerium. Senere meddeles, at loyale sudanske tropper fra fronten i Ægypten med hjælp af officerer, der havde nægtet at deltage i al Attas kup, har tilbageerobret Khartoums radiostation og præsidentpaladset, befriet general Nimeiry og arresteret kuplederne. Hele landet erklæres i undtagelsestilstand, og der oprettes krigsretter og iværksættes en omfattende jagt på alle kommunistiske ledere. – 23. Major al Atta og 3 andre officerer henrettes, og i de følgende dage fuldbyrdes efter summarisk retsforfølgning talrige andre dødsdomme, bl. a. henrettes oberst Babiker al Nur Osman, som af Libyen er udleveret til Sudan, generalsekretæren i fagforeningsforbundet Ahmed el-Sheik og lederen af det illegale kommunistiske parti Abdel Khaliq Mahgoub. – 24. Sudan afbryder de diplomatiske forbindelser med Irak. General Nimeiry erklærer den følgende dag, at det er bevist, at Baath partiet i Irak har del-

taget i kuppet. – 29. Nimeiry erklærer, at kommunisterne havde planlagt og gennemført kuppet. (Det ægyptiske dagblad Al Ahram har tidligere meddelt, at kuppet var organiseret af kommunistlederen Abdel Khaliq Nahgoub fra den bulgarske ambassade i Khartoum, hvor han havde fået asyl efter at være undsluppet fra fængslet i slutningen af juni; dette er dementeret af den bulgarske ambassade).

20. – Ceylons premierminister fru Bandaranaike oplyser i parlamentet, at der under de borgerkriglignende uroligheder i april (se 6/4) blev dræbt 1200 mennesker og interneret 14.000 tilhængere af befrielsesfronten (JVP).

26. – Den tyrkiske nationalforsamling godkender en forlængelse af undtagelsestilstanden i 11 provinser (se 2/4) for yderligere 2 måneder. – 30. Forfatningsdomstolen beordrer opløsning af det tyrkiske arbejderparti på grund af dets standpunkt til det kurdiske problem. Partiet, der blev grundlagt i 1961, har i den nuværende nationalforsamling 2 medlemmer mod 15 i den foregående.

28. – Den finske regering meddeler, at den agter at undersøge mulighederne for et snævrere samarbejde med Rådet for gensidig økonomisk hjælp (COMECON).

Liberias præsident William S. Tubman afgår ved døden 76 år gammel. Den hidtidige vicepræsident William R. Tolbert overtager præsidentposten, indtil valg kan afholdes.

29. – Det jugoslaviske forbundsparlament genvælger den 79-årige marskal Tito som Jugoslvaiens præsident for en ny 5 års periode. Samtidig vælges i henhold til forfatningsændringer godkendt af forbundsparlamentet 30/6 det nyoprettede statspræsidium på 22 medlemmer, nemlig 3 fra hver af de 6 republikker Serbien, Kroatien, Slovenien, Montenegro, Bosnien-Herzegovina og Makedonien og 2 fra hver af de autonome provinser Kosovo og Vojvodina. Præsident Tito står i spidsen for præsidiet, så længe han lever og ikke har trukket sig tilbage, derefter går præsidentposten på omgang mellem præsidiets medlemmer med en turnus på 1 år. Ved forfatningsreformen har delstaterne fået større beføjelser, under forbundsregeringen henhører herefter forsvars- og udenrigspolitik og udenrigshandel samt principperne for den økonomiske og sociale politik. 30/7 dannes ny forbundsregering (forbundseksekutivråd) med Djemal Bijedic som chef (formand for forbundseksekutivrådet); hans forgænger Mitija Ribicic bliver medlem af statspræsidiet.

30. – Folkerepublikken Kina afviser et sovjetisk forslag om indkaldelse af en konference af de 5 kernevåbenmagter. Kina vil aldrig deltage i såkaldt nukleare afrustningssamtaler bag ryggen af ikke-atommagterne.

August 1971

1. – Libyens statschef oberst Kadhafi beklager, at en række af de arabiske ledere ikke havde fulgt indbydelsen til det sidste topmøde i Tripolis (de 13/7) og erklærer, at den arabiske uenighed havde forhindret en fælles militær intervention til støtte for de palæstinensiske partisaner i Jordan. – 10. Kong Hussein udtaler i et interview i Le Monde, at han ikke forstår visse araberes tale om en fredelig løsning af konflikten med Israel, skønt de ikke er bedre rustet til fred end til krig. Han gør sig i denne forbindelse til talsmand for en fælles strategi for alle arabiske stater. – 12. Syrien afbryder de diplomatiske forbindelser med Jordan efter en grænseepisode.

Sudan hjemkalder som protest mod Sovjetunionens og andre socialistiske staters kampagne mod general Nimeiry sine am-

bassadører i Moskva og Sofia. Samtidig udvises en diplomat fra den sovjetiske ambassade i Khartoum. – 2. Den bulgarske ambassadør i Khartoum erklæres for persona non grata. – 3. General Nimeiry omdanner sin regering og udnævner Mausour Khaled til udenrigsminister. – 4. Udenrigsminister Khaled udtaler på en pressekonference, at Sudan ikke ønsker noget brud med Moskva, men heller ikke vil tie stille til de sovjetiske angreb. Han fremhæver, at der p. t. ikke foreligger bevis for, at Sovjetunionen eller andre socialistiske stater har deltaget i kuppet mod general Nimeiry (se 19/7), men at dette spørgsmål vil blive undersøgt. Han betegner Sudans forhold til Folkerepublikken Kina som fremragende.

Australiens premierminister William Mc Mahon (se 8/3) afskediger udenrigsminister Leslie Bury på grund af uoverensstemmelser med hensyn til politikken over for Kina. Bury kritiserer 31/7 med henblik på præsident Nixons planlagte rejse til Peking topmødepolitikken og siger, at det er et meget dårligt surrogat for professionelt diplomati. Burys efterfølger som udenrigsminister bliver den hidtidige justitsminister (rigsadvokat) Nigel Bowen. – 12. Premierminister McMahon afskediger forsvarminister John Gorton, der 8/8 i en artikel i en søndagsavis forsvarer sin virksomhed som premierminister og herunder beskylder nogle af sine ministerkolleger for at røbe fortrolige regeringssager. – 13. Til ny forsvarsminister udnævnes David Fairbairn, der indtil videre fortsætter som minister for undervisning og videnskab. – 17. Arbejderpartiets leder Gough Whitlam stiller i repræsentanternes hus mistillidsforslag til regeringen. Forslaget forkastes med 62 stemmer mod 56. – 18. I stedet for John Gorton, der 16/8 har nedlagt hvervet som næstformand for det liberale partis parlamentsgruppe, vælges finansminister Billy Snedden. – Premierminister McMahon meddeler i repræsentanternes hus, at Australien i løbet af de nærmeste måneder vil trække de ca. 6000 mand, der er stationeret i Sydvietnam, tilbage. – 19. Den tidligere forsvarsminister Malcolm Fraser genindtræder i regeringen som minister for undervisning og videnskab.

2. – På en pressekonference udtaler udenrigsminister William P. Rogers, at USA på FN's generalforsamling vil støtte Folkerepublikken Kinas optagelse i FN, men vil modsætte sig ethvert forsøg på at ekskludere Formosa eller på anden måde berøve Formosa repræsentation i FN. – 4 Det kinesiske nyhedsbureau i Peking angriber Rogers for at ville hindre Kina i at opnå alle sine legitime rettigheder i FN. – 5. Præsident Nixon advarer mod for store forventninger til hans forestående besøg i Peking. De to landes interesser er så forskellige, at alle uoverensstemmelser ikke kan ryddes af vejen ved en samtale med lederne i Peking. Man må afvente om besøget i Peking får nogen indflydelse på fredbestræbelserne i Vietnam. Det gælder om at afgrænse de områder, hvor der kan opnås enighed mellem verdens stærkeste magt i dag og verdens folkerigeste nation, der måske engang også vil blive verdens mægtigste. Hvad angår forholdet til Sovjetunionen, udtaler Nixon sig optimistisk om SALT-forhandlingerne og samtalerne om Berlin. – 17. I en skrivelse til FN's generalsekretær U Thant anmoder den amerikanske regering om, at spørgsmålet om Folkerepublikken Kinas repræsentation sættes på dagsordenen for næste generalforsamling. I et memorandum hedder det, at Folkerepublikken fremtidig skal være repræsenteret, men at der samtidig må træffes foranstaltninger til, at Formosa ikke bliver berøvet sin repræsentation.

Udenrigsminister Swaran Singh tilbageviser i en erklæring i det indiske underhus præsident Yahya Khans udtalelser (se 12/7) som trusler og provokationer, der skal få verdensopinionen til at glemme den brutale undertrykkelse af Østpakistan, og siger, at de indiske styrker er rede til at give et passende svar, hvis Pakistan angriber. – 5. Den pakistanske regering offent-

liggør en hvidbog om konflikten i Østpakistan. I hvidbogen gøres Awamiligaen under sheik Mujibur Rahman ansvarlig for tilspidsningen af situationen i de første uger i marts, og det hævdes, at hæren i sidste øjeblik kom en planlagt væbnet opstand i forkøbet. Indien beskyldes for at have lovet Awamiligaen hjælp til opstanden i form af våben og soldater. – 7. I Pakistan meddeles officielt, at 88 af den nu opløste Awamiligas deputerede kan beholde deres mandater, de øvrige vil få lejlighed til at rense sig for de beskyldninger, der er rettet mod dem. – 8.–12. Den sovjetiske udenrigsminister Andrej Gromyko opholder sig i New Delhi på officielt besøg og underskriver 9/8 sammen med udenrigsminister Swaran Singh en indisk-sovjetisk freds-, venskabs- og samarbejdstraktat. I traktaten forpligter de to lande sig til ikke at angribe hinanden, til at afbryde al bistand til aggressornationer og til omgående at indlede rådslagning om passende forholdsregler, hvis et af de to lande udsættes for aggression udefra. I en fælles erklæring ved afslutningen af Gromykos besøg fremhæves, at traktaten ikke er rettet mod nogen tredjemagt, og at begge lande er af den opfattelse, at der i Østpakistan er trængende behov for en politisk løsning af konflikten og for foranstaltninger, der kan muliggøre de østpakistanske flygtninges tilbagevenden til deres hjem.

4. – Kong Hassan II af Marokko (se 10/7) meddeler, at ministerpræsident Laraki og hans regering vil træde tilbage for at gøre plads for en overgangsregering, der skal indlede gennemførelsen af et ardikalt reformprogram og udrydde korruptionen i administrationen. Han meddeler endvidere, at posten som generaldirektør for kongens kabinet, hvis indehaver i rangfølgen kommer umiddelbart efter kongen selv, straks vil blive afskaffet, og at ministerpræsidenten vil få beføjelser, som hidtil har været udøvet af kongen. – 5. Den nationale fronts centralkomité, der repræsenterer oppositionspartierne Istaqlal under Allal el Fassi og Den nationale union af folkelige kræfter (UNFP) under Abderrahim Bouabid, erklærer, at det, det drejer sig om i øjeblikket, ikke er at danne en ny regering, der ligesom de foregående regeringer ikke har støtte i folket; den eneste løsning ligger i en demokratisk forfatning og oprettelsen af institutioner, der vælges frit af folket. I tidligere erklæringer har oppositionen givet udtryk for en vis villighed til at diskutere ændringer med kongen. – 6. Der dannes ny regering under ledelse af den hidtidige finansminister Karim Lamrani, der overtager økonomiministeriet. Den hidtidige indenrigsminister general Oufkir overtager forsvarsministeriet og bliver tillige hærens øverstkommanderende, justitsminister Ahmed Ben Bouchta bliver indenrigsminister og Abdel Latif Filali udenrigsminister. – 17. Ved et dekret delegerer kongen som bebudet beføjelser, han hidtil selv har udøvet, til ministerpræsidenten.

Den portugisiske nationalforsamling (se 7/7) godkender en forfatningsændring, der bibeholder begrænsning af pressefriheden, men afskaffer forhåndscensuren undtagen i krisesituationer.

5. – Loven om en nyordning af forholdet mellem arbejdsgivere og fagforeninger i Storbritannien (se 5/10 1970) træder i kraft.

Tyrkiet og Folkerepublikken Kina er enedes om at oprette diplomatiske forbindelser og udveksle ambassadører. Den tyrkiske regering anerkender Pekingregeringen som Kinas eneste retmæssige regering. Formosa afbryder de diplomatiske forbindelser med Tyrkiet.

6. – Den amerikanske viceudenrigsminister Joseph Siesco afslutter et besøg i Israel, hvor han har forhandlet med Israels regering især om åbning af Suezkanalen (se 1/4). – 13. Chefredaktøren for Cairo-dagbladet Al Ahram, Hassanein Heikal, meddeler i en kommentar til situationen i Mellemøsten, at præsident Sadat i et budskab til præsident Nixon har fastsat 15/8

som sidste frist for et gunstigt resultat af fredsbestræbelserne. Ægypten vil ikke længere finde sig i en tilstand, der hverken er krig eller fred. – 19. Israels forsvarsminister Moshe Dayan siger i en tale, at Israel skulle betragte sig som retmæssig regering i de besatte områder og ikke afvente den dag, da der hersker fred i Mellemøsten. 21/8 erklærer han, at han med sin udtalelse ikke har villet foreslå en anneksion af de besatte områder. – 20. Fra en konference i Damaskus om føderationen af Ægypten, Syrien og Libyen udsendes en erklæring, hvori de tre statschefer fastslår, at der ikke kan være tale om nogen fred eller forhandlinger med den zionistiske fjende. – 24. Israels regering betegner i en skrivelse til FN's sikkerhedsråd Damaskuserklæringen som et åbent brud på FN's grundlov. Den dokumenterer de tre staters krigeriske hensigter over for Israel og fornægter kravet i sikkerhedsrådets resolution af november 1967 om en retfærdig og varig fred i Mellemøsten. – 30. I en tale, hvori han opfordrer til at stemme for de arabiske republikkers føderation, udtaler præsident Sadat, at afgørelsen om krig eller fred i Mellemøsten vil falde i 1971.

9. – Efter skyderier i Belfast mellem medlemmer af den irske republikanske hær (IRA) og britiske soldater og blodige uroligheder i Londonderry og andre byer, meddeler Nordirlands premierminister Brian Faulkner, at han har givet bemyndigelse til fængsling og internering af mistænkte personer, efter at han i forståelse med den britiske regering er kommet til det resultat, at de normale retsmidler ikke er tilstrækkelige ved bekæmpelsen af terroristerne. Endvidere forbydes for et tidsrum af 6 måneder samtlige historiske og religiøse optog, idet det har vist sig, at de giver anledning til sammenstød mellem katolikker og protestanter. Samtidig forstærkes den britiske hærstyrke i Nordirland til 12.000 mand. Samme dag foretages en række arrestationer. Urolighederne vedvarer imidlertid, navnlig i Belfast kommer det til gadekampe og brandstiftelser, men også i mange andre byer. Tusinder af katolske flygtninge går over grænsen til den irske republik, hvor de anbringes i opsamlingslejre. Den irske republiks premierminister Jack Lynch fordømmer interneringsforanstaltningerne. – 11. Den irske republiks udenrigsminister Patrick Hillery forhandler i London om det nordirske problem. – 12. Premierminister Lynch kræver på en pressekonference, at den nordirske regering skal træde tilbage og parlamentet opløses. En ny regering i Nordirland måtte varetage den protestantiske og den katolske befolknings interesser ligeligt. Om udenrigsminister Hillerys samtaler i London siger han, at de viste, at Storbritannien ville opretholde det nordirske regime. – 16. Oppositionsmedlemmer i det nordirske parlament starter en borgerrettighedsbevægelse og opfordrer den katolske befolkning til civil ulydighedskampagne mod regeringen. – 18.–19. Premierminister Faulkner opholder sig i Chequers, hvor han har samtaler med premierminister Heath. – 19. Premierminister Lynch kræver i et telegram til premierminister Heath en løsning af konflikten ad politisk vej og på basis af øjeblikkelige ligestilling af alle nordirske borgere uanset politisk overbevisning og religion. I tilfælde af en fortsættelse af det nuværende forsøg på en militær løsning vil den irske regering støtte kampagnen for civil ulydighed i Nordirland. Heath betegner telegrammet som et uantageligt forsøg på indblanding i Storbritanniens indre anliggender. – 20. Lynch svarer, at begivenhederne i Nordirland også vedkommer den irske regering og tilføjer, at Irlands deling aldrig er blevet accepteret af det store flertal af det irske folk. – 29. Det meddeles fra britisk side, at en patrulje ved grænsen til den irske republik er blevet beskudt fra irsk område, og at to soldater blev dødeligt såret. – 30. Premierminister Lynch benægter, at der fra irsk område er blevet skudt på britiske soldater.

11. – New Yorks borgmester John V.

Lindsay meddeler, at han har forladt det republikanske parti og har sluttet sig til demokraterne. Han udtaler, at han ikke ved, om han vil være kandidat ved det kommende præsidentvalg, men siger, at han i hvert fald vil tage aktiv del i valgkampen.

13. – Den centralafrikanske republiks præsident Bokassa meddeler, at de bilaterale forbindelser med DDR, som blev oprettet i april 1970, er suspenderet, fordi østtysk hjælp trods afslutningen af flere samarbejdsaftaler praktisk taget har været lig o. Han kritiserer også Sovjetunionen, hvis hjælp har været »latterlig lille«. Derimod udtaler han sin tilfredshed med den hjælp, Den centralafrikanske republik har modtaget fra venligtsindede lande som USA, Frankrig og Vesttyskland samt fra Verdensbanken og Den europæiske udviklingsfond.

15. – Præsident Nixon gør i en radio- og TV-udsendelse rede for en lang række forholdsregler til bekæmpelse af arbejdsløshed, inflation og international spekulation. Programmet omfatter midlertid ophævelse af dollarens indløselighed med guld og andre reservemidler, en 10 pct. importafgift på ca. halvdelen af den samlede import (undtaget er bl.a. olieprodukter, korn, sukker, mejeriprodukter og tekstiler), pris- og lønstop i 30 dage, forskellige skattelempelser og nedskæring af forbundsbudgettet med 4,7 milliarder dollars.

Suspensionen af dollarens guldindløselighed medfører lukning af valutamarkederne verden over. De åbner igen 23/8.

Den schweiziske forbundspræsident foreslår en fælles rustningspolitik for Sverige, Østrig og Schweiz.

Sheik Isa bin Sulman al Khalifa proklamerer Bahrains uafhængighed, slutter venskabspagt med Storbritannien og ansøger om optagelse i FN. Baggrunden for uafhængighedserklæringen er, at Storbritannien, der hidtil har haft ansvaret for de arabiske emiraters (se 18/7) forsvar og udenrigspolitik, i henhold til arbejderregeringens beslutning i 1968 trækker sine styrker tilbage fra Den persiske Golf med udgangen af 1971.

16. – Maltas nye generalguvernør Sir Anthony Mamo erklærer ved åbningen af det nyvalgte parlament (se 13.–14/6), at forhandlingerne med Storbritannien om benyttelsen af luftbaser og havneanlæg på øen fortsættes, men betalingen for benyttelsen må forhøjes væsentligt.

16.–20. – Malawis præsident dr. Hastings Banda opholder sig som det første statsoverhoved fra det sorte Afrika på officielt besøg i Sydafrika. På en pressekonference ved afslutningen af besøget udtaler han, at han over for præsident Vorster tydeligt har givet udtryk for, at han ikke er indforstået med alt, hvad den sydafrikanske regering gør. Han går ikke ind på apartheidproblemet i Sydafrika, men udtaler håbet om, at hans eksempel vil danne skole, idet han siger, at der i hvert fald ikke opnås noget med trusler og skældsord.

19. – General Duong Van Minh trækker sin kandidatur til præsidentvalget i Sydvietnam i begyndelsen af oktober tilbage og angiver som grund præsident Van Thieus unfaire metoder. – 21. Vicepræsident Nguyen Cao Ky godkendes af højesteret som kandidat til præsidentvalget, efter at hans opstilling først var blevet afvist, fordi han ikke mødte med det tilstrækkelige antal godkendte stillere, men 23/8 giver også Ky afkald på at stille op mod Thieu.

20. – På en konference i Damaskus underskriver statscheferne i Ægypten, Syrien og Libyen et forfatningsudkast for føderationen mellem de tre lande. – 30. Præsident Sadat siger i en opfordring til befolkningen om at stemme for føderationen ved den forestående folkeafstemning, at den snart også vil omfatte Sudan.

21. – Zambias tidligere vicepræsident Si-

mon Kapwepwe nedlægger sin post som minister for lokalforvaltning og kultur og meddeler dagen efter, at han er ved at danne et nyt parti, Det forenede fremskridtsparti (UPP), som vil kræve nye valg. 23/8 meddeler han, at han har truffet aftale med det eksisterende oppositionsparti, Den afrikanske nationalkongres, om fælles front mod præsident Kenneth Kaunda. – 27. Præsident Kaunda hævder, at Kapwepwe tjener farlige kræfter – racismen, og truer med at forbyde partiet. – 29. To af Kapwepwes tidligere ministerkolleger, der ligesom han tilhører Bembastammen, opfordrer ham til at opløse partiet, og der afholdes demonstrationer for præsident Kaunda.

23. – Præsident Ferdinand Marcos erklærer Philippinerne i undtagelsestilstand på grund af en opstand af leninistisk-maoistiske revolutionære, der understøttes af en udenlandsk magt.

25. – Den græske regering offentliggør et dekret, hvorefter antallet af kabinetsministre reduceres fra 18 til 13, og der oprettes tre regeringsudvalg: for national politik, forsvar og økonomiske anliggender. Desuden opdeles landet i 7 administrative regioner hver under guvernør med status som understatssekretær. – 26. Premierminister George Papadopoulos præsenterer en stærkt omdannet regering for statschefen, general Zoitakis. I den nye regering er Papadopoulos foruden premierminister tillige forsvars- og udenrigsminister samt minister for regeringspolitik. Stylianos Pattakos og Nikolaos Makarezos, der sammen med Papadopoulos dannede det triumvirat, der efter militærkuppet i foråret 1967 tog magten, fortsætter som vicepremierministre, men Pattakos afgiver indenrigsministeriet til den tidligere finansminister Adamantios Androutsopoulos, og også Makarezos mister sit fagministerium, ministeriet for økonomisk koordination, der er afskaffet, og hvis funktioner er overført til det nye ministerium for regeringspolitik. Professor George Pezopoulos bliver chef for et nyt ministerium for den nationale økonomi, der har opslugt ministerierne for handel, industri og landbrug samt arbejdsministeriet, professor Ioannis Koulis finansminister og ingeniøren Konstantinos Panayotakis chef for et nyoprettet ministerium for kultur og videnskab. Kun to af ministrene har samme portefølje som i den foregående regering: justitsminister Angelos Tsoukalas og minister for offentlige arbejder Konstantinos Papadimitriou, medens 7 ministre er nye i kabinettet. 28. Premierminister Papadopoulos erklærer i en tale i Saloniki, at tiden til at afholde valg endnu ikke er kommet.

27. – Fra den nordafrikanske republik Chad meldes om et mislykket kupforsøg mod præsident François Tombalhaye den foregående dag. Deltagerne i sammensværgelsen er arresteret, og hovedmanden Ahmed Abdallah har begået selvmord. – 28. Radio Fort Lamy meddeler, at Chad har afbrudt de diplomatiske forbindelser med Libyen, fordi Libyen har handlet imod Chad sammen med en stor imperialistisk og neokolonial magt, hvis navn ikke nævnes. Præsident Tombalhaye sender både et budskab og en udsending til Khartoum for at forklare general al-Nimeiry sin handlemåde og indbringer samtidig spørgsmålet for OAU. Libyen afviser beskyldningen og henviser til Libyens velkendte antiimperialistiske indstilling. – 31. Præsident Tombalhaye fremlægger i en radiotale »formelle beviser« for Libyens indblanding, og Fort Lamy radio oplyser, at der fra oprørere i det indre af landet er erobret våben, som af udenlandske magter var leveret til Libyen.

29. – Forbundskansler Willy Brandt sammenfatter resultatet af de fire stormagters forhandlinger om en Berlinordning i 4 punkter: Samhørigheden mellem Vestberlin og Forbundsrepublikken tages ud af den internationale strid, Vesttyskland repræsenterer Vestberlin udadtil, trafikken på tilkørselsvejene til Berlin bliver fri for forstyrrelser og chikanerier, og vestberli-

nerne kan besøge Østberlin og DDR. Kendsgerningen Tysklands deling ændres ikke.

I Bolivia styrtes præsident Juan José Torres (se 4/10 1970) af hæren, og en junta bestående af obersterne Hugo Banzer Suarez og Andres Schich samt general Jaime Florentino Mediata overtager magten. Banzer aflægger ed som statens præsident. I det nye kabinet bliver Mario Quitierrez udenrigsminister.

September 1971

1. – Den franske regering meddeler, at serien af kernevåbenforsøg i Stillehavet ikke vil blive fortsat, da formålet er opnået med de hidtil udførte forsøg.

Det schweiziske forbundsråd beslutter at anerkende Den demokratiske republik Vietnam.

Ved folkeafstemninger i FAR, Syrien og Libyen godkendes forfatningsudkastet for Føderationen af arabiske republikker (se 4.–8/11 1970). – 3.–7. Sudans statschef Jaafar Mohammed al-Nimeiry opholder sig på officielt besøg i Cairo, hvor han bl. a. drøfter Sudans indtræden i Føderationen af arabiske republikker med præsident Sadat. – 8. Præsident Sadat opløser parlamentet og udskriver valg til 27/10. – 11. Ved en folkeafstemning i FAR vedtages udkastet til en ny forfatning (se 2/5), hvorefter landets officielle navn bliver Den arabiske republik Ægypten.

Qatar (se 18/7) erklærer sig uafhængigt, slutter venskabspagt med Storbritannien og ansøger om medlemskab af FN (se også 15/8).

Præsident Yahya Khan udtaler i et interview, at Indien fortsat sluser tropper over grænsen til Østpakistan og ophidser befolkningen til oprør. Han beskylder den indiske regering for at benytte flygtningene som »politisk kapital« og forhindre dem i at vende tilbage til Østpakistan. – 5. Yahya Khan forkynder med øjeblikkelig virkning amnesti for alle østpakistanere, hvis forhold i forbindelse med borgerkrigen er blevet taget op til undersøgelse, men som der endnu ikke er rejst anklage imod.

3. – De 3 vestmagters ambassadører i Forbundsrepublikken og Sovjetunionens ambassadør i DDR underskriver i Vestberlin en ny rammeaftale om Berlin. Forbundsregeringen vurderer overenskomsten som et bæredygtigt grundlag for en tilfredsstillende Berlinløsning og overdrager til statssekretær Egon Bahr at føre forhandlingerne med DDR om gennemførelsen af de i aftalen fastlagte principper. Forbundskansler Willy Brandt udtaler i TV, at den egentlige betydning af firemagtsoverenskomsten ligger i, at der i fremtiden ikke vil kunne opstå Berlinkriser; aftalen træder dog først i kraft, når de supplerende overenskomster med DDR foreligger. Berlins status forbliver uændret, samhørigheden mellem Forbundsrepublikken og Vestberlin vil ikke blive bestridt. CDU/CSU's fraktionsledelse i forbundsdagen giver udtryk for en række betænkeligheder ved overenskomsten. – 5. Den østtyske partileder Erich Honecker fremhæver i et interview i Neues Deutschland, at de tre vestmagter for første gang i folkeretligt bindende form har ytret sig om DDR's territorium og grænser, derved er DDR's position blevet styrket.

4. – Det russiske kommunistpartis hovedorgan Pravda opfordrer landene i den socialistiske lejr til modstand mod maoismen og skriver, at det nu som før er de kinesiske lederes mål at spille de socialistiske lande ud mod hinanden, at bringe dem i modsætning til hinanden og at forhindre dem i at gennemføre en ensartet udenrigspolitisk kurs.

6.–7. – Den irske republiks premierminister Jack Lynch opholder sig i Chequers som premierminister Heaths gæst. Premierministrene har samtaler om stillingen i Nordirland, og Heath gør udførligt rede for den britiske regerings politik. Fra britisk side meddeles, at der kun nåedes få positive resultater. – 9. På grund af vedvarende uroligheder i Nordirland beslutter den britiske regering at indkalde parlamentet til en ekstraordinær session 22.–23/9. – 15. Den nordirske regering meddeler, at 219 af de personer, der er blevet interneret i de sidste 5 uger, skal forblive i fængsel indtil videre. – 26. Den nordirske minister for relationerne mellem provinsens to religiøse befolkningsgrupper David Bleakley træder ud af regeringen i protest mod interneringen uden lov og dom af formodede medlemmer af undergrundshæren (IRA). – 28. Efter et møde mellem premierministrene Heath, Lynch og Faulkner udsendes en fælleserklæring, hvori det hedder, at det er mødedeltagernes fælles mål at få bragt volden og interneringerne og alle andre nødforanstaltninger til ophør uden forsinkelse. Det oplyses, at Heath og Lynch er blevet enige om at holde sig i nær kontakt personligt og gennem andre kanaler om alle emner, der berører britisk–irske forbindelser. Efter mødet erklærer Lynch sig nogenlunde tilfreds med mødets forløb, men understreger, at det kun er det første i en serie, og at man ikke kan vente de helt store resultater af et enkelt møde. Faulkner forsikrer befolkningen i Nordirland om, at der ikke har været tale om noget »udsalg« af den nordirske regerings principper. – I Nordirland meddeler den yderliggående protestantiske præst Ian Paisley, at der vil blive oprettet et »loyalistisk, civilt forsvarskorps« til at bekæmpe IRA.

7. – Kong Hussein af Jordan giver meddelelse om dannelsen af enhedspartiet Jordans nationale union, der skal organisere samfundets ressourser.

9.–10. – I den amerikanske-japanske komité for økonomiske og handelspolitiske spørgsmål opfordrer udenrigsminister William P. Rogers Japan til at opskrive sin valuta og liberalisere handelspolitikken. Han gør opmærksom på, at underskudet på handelsbalancen med Japan er det største problem for USA, og at USA først kan tænke på at afskaffe importafgiften på 10 pct. (se 15/8), når dette problem er løst. Udenrigsminister Takeo Fukuda advarer heroverfor mod at opretholde importafgiften, da det kan tvinge andre lande til modforholdsregler, og hævder, at Japan på ingen måde er den hovedansvarlige for de amerikanske vanskeligheder.

10. – Den britiske ambassadør i Uruguay Geoffrey Jackson, der siden 8/1 har været holdt fanget af Den nationale befrielsesbevægelse – tupamaros – løslades.

11. – Den finske regering meddeler, at den har optaget kontakt med regeringerne i Forbundsrepublikken Tyskland og DDR og foreslået forhandlinger om en traktat vedrørende en samlet regulering af forbindelserne mellem Finland og de to tyske stater. Finlands mål er en samlet traktat, der skal indeholde anerkendelse af den finske neutralitetspolitik, gensidig afkald på vold og en almindelig rationel og økonomisk ordning af de ved krigen opståede spørgsmål. Initiativet begrundes med den nuværende positive udvikling i den europæiske politik. – Det vesttyske udenrigsministerium erklærer, at forbundsregeringens standpunkt til trediemagts oprettelse af diplomatiske forbindelser med DDR i øjeblikket er uforandret. De afspændingsprocesser, som den finske regering nævner, er endnu ikke så langt fremskredne, at de tillader en udelt positiv bedømmelse af den fremtidige udvikling. Før en Berlinordning (se 3/9) kan foreligge, kræves der endnu vanskelige forhandlinger.

Den tidligere russiske ministerpræsident og førstesekretær i det kommunistiske parti Nikita Krushchev afgår ved døden.

16. – Præsident Anwar Sadat erklærer i en

radio- og TV-tale til nationen, at han er villig til at ofre en million ægypteres liv for at befri de arabiske territorier, som Israel har okkuperet, og han gentager sin tidligere udtalelse om, at konflikten må afgøres i 1971 enten på fredelig eller krigerisk vis. Han anklager USA for ikke at have holdt sit løfte om at definere sin holdning i den arabisk-israelske konflikt og for at have hjulpet Israel med at opretholde okkupationen af de arabiske områder. Han kræver, at de fire stormagter, USA, Storbritannien, Frankrig og Sovjetunionen, samt FN's generalsekretær U Thant og hans udsending Gunnar Jarring griber aktivt ind for at løse konflikten i Mellemøsten.

17. – I et interview i Generalanzeiger i Bonn advarer CSU's leder Franz Josef Strauss CDU mod at tro, at CSU uden videre vil acceptere Rainer Barzel som kanslerkandidat, selv om han bliver CDU's næste formand (se 5/7). Han udtaler, at han selv er villig til at modtage kanslerposten, hvis partierne »kalder på ham« under bestemte politiske konstellationer.

17.–18. – Maltas premierminister Dom Mintoff forhandler i Chequers med premierminister Edward Heath om en revision af forsvarsaftalen mellem de to lande (se 16/8). 22/9 meddeles, at begge partier principielt er enige om at forhandle om en ny overenskomst.

20. – Zambias præsident Kenneth Kaunda lader ca. 30 af lederne af det nye oppositionsparti, Det forenede fremskridtsparti (UPP), dog ikke formanden Simon Kapwepwe (se 21/8) anholde i »statssikkerhedens interesse«. Blandt de arresterede er partiets næstformand Alfred Chambeshi og de tidligere ministre Justin Chimba og John Chisata. Kapwepwe benægter, at hans tilhængere har været indblandet i undergravende virksomhed.

Ved kommunevalgene i Norge går arbeiderpartiet, høyre og venstre tilbage, medens senterpartiet og kristeligt folkeparti har fremgang. Arbeiderpartiet opnår kun 41.9 pct. af det samlede antal stemmer mod 43.8 pct. i 1967. Valgdeltagelsen er ringe, kun 71.7 pct. mod 76 pct. i 1967 og 83.7 pct. ved stortingsvalget i 1969. Iøvrigt er valget bemærkelsesværdigt ved en stærk forøgelse af kvindernes repræsentation. I flere kommunalbestyrelser er over halvdelen af medlemmerne efter valget kvinder.

24. – Den britiske regering underretter den sovjetiske ambassade i London om, at ca. 90 af 550 akkrediterede sovjetiske tjenestemænd i Storbritannien skal være ude af landet i løbet af 2 uger, fordi de har været indblandet i spionagevirksomhed. Ca. 15 andre sovjetiske tjenestemænd, som i øjeblikket ikke er i Storbritannien, men som har visum til indrejse, ville ikke få tilladelse til at komme ind i landet. Det britiske udenrigsministerium oplyser, at beviserne for omfanget og karakteren af den sovjetiske spionage i Storbritannien stammer fra et medlem af det russiske hemmelige politi, som er »hoppet af« i Storbritannien, og som har fået opholdstilladelse. – 25. Sovjetunionen protesterer mod masseudvisningen og truer med gengældelsesforanstaltninger, hvis den britiske regering ikke tager spørgsmålet op til ny overvejelse.

DANMARK

Juli 1971

1. – Som et led i bestræbelserne for at dæmpe væksten i de offentlige udgifter har regeringen besluttet, at de samlede udgifter til vejanlæg i 1972–73 ikke må overstige 750 mill. kr., det samme som i 1971–72. Ifølge foreløbige budgetter skulle der i 1972–73 have været anvendt 850 mill. kroner.

2. – Grundejernes Landsforbund fremsætter over for finansministeren ønske om, at det skattemæssige standardfradrag for vedligeholdelse af parcelhuse maksimalt skal være 3000 kr. mod nu 2000 kr.

5. – DSB og ØK vil oprette et trafikselskab, A/S Alfragt, med en aktiekapitel på 2,5 mill. kr., hvoraf DSB overtager en tredjedel. A/S Alfragt forpligter sig til at benytte DSB til transport- og terminalbehandlingsopgaver og til at anvende skibe tilhørende ØK eller rederier, ØK samarbejder med eller er eneagent for. Trafikminister Guldberg har godkendt planen, der skal forelægges finansministeren og derefter behandles i finansudvalget.

7. – Forhandlinger mellem Dansk Journalistforbunds 230 medlemmer ved radio og TV og Danmarks Radio bryder sammen. Der er opnået enighed om løn- og ansættelsesvilkår, men DR's forretningsudvalg nægter at godkende et forlig om ophavsretten.

8. – Regeringen enes med de kommunale organisationer samt København og Frederiksberg kommuner om et lidt højere skatteloft for 1972–73 end oprindelig foreslået. (se 9/6). Herefter kan skatteudskrivningen i 1972–73 i forhold til 1971–72 forhøjes med maksimalt 7 pct. i kommunerne uden for København og Frederiksberg, 11,5 pct. i København og Frederiksberg og 20 pct. i amtskommunerne. Der vil dog blive mulighed for en højere skatteudskrivning i 1972–73 i kommuner med særlig stærk befolkningstilvækst, ligesom kommunerne kan udskrive dækning af merudgifter til boligsikring, børnetandpleje og befordringsgodtgørelse til visse grupper af uddannelsessøgende.

Et embedsmandsudvalg, der har undersøgt spørgsmålet, er kommet til det resultat, at 49 love og 19 administrative bekendtgørelser skal ændres, hvis Danmark tilslutter sig De europæiske Fællesskaber (EF).

Forureningsrådets luftudvalg udsender en rapport, hvori det foreslås, at man straks går i gang med bekæmpelsen af luftforureningen på 5 områder: industri, kraftværker, affaldsforbrændingsanstalter, oliefyr og biler. Desuden foreslås luftkvaliteten over 11 af de største byer undersøgt, så man kan få et overblik over graden af luftforurening. Nødvendige investeringer til bekæmpelse af luftforureningen ved kilderne anslås i første omgang til ca. 400 mill. kr.

12. – Forsvarsminister Knud Østergaard har ladet foretage en undersøgelse, hvoraf det fremgår, at militærnægternes fordele i forhold til de militære værnepligtige er blevet så åbenlyse, at det kan blive nødvendigt at slå bremserne i. Samvittighedskravet er trådt i baggrunden, og militærnægternes propaganda fremhæver militærnægternes arbejde som bekvemt, behageligt og interessant.

Det meddeles, at B & W har solgt aktier i den udskilte motorfabrik, A/S B & W's Motor- og Maskinfabrik af 1971, for

162 mill. kr. (se 15/3). Værftets adm. direktør Torben Bille udtaler, at værftets kapitalbehov herefter i det væsentlige er dækket for de nærmeste år, og oplyser, at værftet i 1971 ikke har modtaget nye ordrer, men at der nu efter værftets stabilisering er skabt grundlag for en forøgelse af ordrebeholdningen. Værftet ligger med ordrer, der vil sikre beskæftigelsen hen til sidste halvår 1973.

13. – Markedsminister Nyboe Andersen udtaler efter forhandlingerne med EEC's ministerråd, at der ikke bliver nogen ny toldmur gennem Øresund. Der er enighed mellem EEC og de EFTA-lande, der ikke kommer med i det udvidede fællesmarked, om at undgå, at der opstår nye toldmure.

Det meddeles, at der er blevet optaget 1911 ansøgere på landets 23 børnehave- og fritidspædagogseminarier, medens 3630 eller 60 pct. af de kvalificerede ansøgere er blevet afvist på grund af pladsmangel. Der er i øjeblikket ca. 2000 ledige stillinger i daginstitutioner, børnehaveklasser og i særforsorgen.

14. – Finansudvalgets formand Kr. Damsgaard (v.) nævner som eksempel på områder, hvor det endnu ikke er lykkedes at opnå besparelser, det humanistiske fakultet ved Københavns universitet, der omfatter de såkaldte modefag, hvor antallet af kandidater meget hurtigt kan komme til langt at overstige behovet, men alligevel ønsker man ansat en næsten tusindtallig skare af nye lærere ved universitetet. Dekanen ved det humanistiske fakultet, professor Bjarne Nørretranders, udtaler, at Damsgaards udtalelser virker chokerende, fordi han synes at mene, at universitetet har som opgave og ansvar at prioritere i forhold til samfundets behov og samfundets muligheder for at aftage den akademiske arbejdskraft.

15. – Socialdemokratiets formand J. O. Krag skriver i partiets tidsskrift Ny Politik, at konsekvensen af erfaringerne fra Socialdemokratiets samarbejde med SF i 1966–68 vil blive, at det samarbejdsudvalg, som de to partier dengang nedsatte – eller en tilsvarende formaliseret samarbejdsform – ikke vil genopstå. Efter det kommende folketingsvalg vil forskellen mellem S. og SF. i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål samt måske i de markedspolitiske aspekter være så udpræget, at spørgsmålet overhovedet ikke kommer på tale. Hvis S. danner mindretalsregering, vil det blive en regering, der lægger sine forslag frem til fri forhandling fra sag til sag, og hvor der kan forhandles med alle folketingets partier.

Et udvalg med rigsstatistiker N. V. Skak-Nielsen som formand har udarbejdet en redegørelse, der viser, at der i 1970 har været en tilgang af tinglyste pantebreve på godt 17 milliarder kr., 6 milliarder mere end i 1965. Det private pantebrevsmarkeds andel heraf var ca. 25 pct. Den effektive rente for låntagerne anslås til gnstl. 13 pct. Udvalget foreslår, at der skabes lovhjemmel for at kræve oplysninger fra alle kreditformidlende virksomheder om art, omfang og vilkår for de ydede kreditter, samt om hvorfra og hvortil pengene kommer og går.

En rapport fra forsvarskommandoen peger på, at der i 1972 vil opstå et underskud af værnepligtige, så forsvarslovens styrkemål ikke kan opfyldes, hvis der ikke gribes ind.

16. – En kommissionsbetænkning om kristendomsundervisningen i folkeskolen foreslår, at undervisningen skal give eleverne et grundigt kendskab til kristendommen og dens baggrund med vægten på kristendomsopfattelsen i den danske folkekirke, men der skal også orienteres om de vigtigste ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser som f. eks. humanisme, ateisme og marxisme. Undervisningen skal ikke finde sted i de første skoleår, men sættes på skemaet samtidig med geografi og historie. Bevidst eller følelsesbetonet kristendomsforkyndelse, opdragelse eller påvirkning til bestemte kristne livsanskuelser eller meninger må ikke forekomme.

Regeringens kontaktudvalg vedrørende ungdomsnarkomani finder et centralt register over narkomaner værdifuldt, men man er stødt på så stor modstand, ikke mindst fra en række behandlingssteder, at det ikke er lykkedes at nå til enighed om en indstilling.

19. – Markedsministeriet udsender en redegørelse for resultaterne af de hidtidige forhandlinger om medlemskab af De europæiske Fællesskaber (EF). For handelen med både industriprodukter og landbrugsprodukter er der opnået en overgangsperiode på 5 år. EF skal afvikle sin told over for de nye medlemslande med 20 pct. hvert år, og de nye medlemslande skal samtidig tilpasse sig den ydre toldmur med 40 pct. i 1974 og 20 pct. i hvert af de følgende 3 år. Danmark mangler endnu at forhandle om toldfrihed for en række specielle råvarer. Den højere pris, som dansk industri kommer til at betale for råvarer, der importeres fra tredjeland, beregnes at ville medføre en omkostningsforøgelse på 2–3 pct. af den samlede importværdi eller ca. 300 mill. kr. Aftalen om den fælles landbrugspolitik opfylder de danske ønsker. De nye medlemslande skal tilpasse deres priser gradvis i et fastlagt tempo inden 1978. Resultatet bliver for Danmark en prisstigning på fødevarer på 1,5 pct. Landbrugets merindtjening vil efter overgangsperioden være 2,3 milliarder kr., hvoraf 450 mill. kr. indtjenes på hjemmemarkedet. Det danske bidrag til EF's budget vil stige fra 250 mill. kr. i 1973 til 700 mill. kr. 5 år senere. Den danske andel kan ikke overstige 2,42 pct. af budgettet. Den danske repræsentation kommer til at bestå af 10 medlemmer i parlamentet, 3 i rådet, 1 i kommissionen og 9 i det økonomiske og sociale udvalg. Danmarks ønske om uhindret samarbejde med de øvrige nordiske lande, specielt Sverige, imødekommes ved, at EF søger den eksisterende toldfrihed inden for EFTA udvidet til at gælde det udvidede fællesmarked.

En embedsmandsdelegation har ved forhandlinger i Bruxelles om overgangsbestemmelser for kapitalbevægelser mellem Danmark og medlemslandene i et udvidet fællesmarked opnået, at Danmark får en 5-årig overgangsperiode, inden danskeres adgang til køb af børsnoterede værdipapirer i EF-landene træder i kraft. Overgangsperioden for EF-borgeres adgang til at købe danske obligationer bliver 2 år.

20. – Nationalbanken har besluttet at forlænge kurssikringen for den danske krone fra 3 til 6 måneder. Forlængelsen betyder en lettelse for forretningsfolk, der har kontrakter løbende ud over 3 måneder.

På et repræsentantskabsmøde i studenterrådet ved Københavns universitet træder rådets præsidium med stud. jur. Lone Jørnow i spidsen tilbage, og stud. theol. Johannes Berthelsen vælges til ny formand.

22. – Formanden for LO Thomas Nielsen udtaler, at LO's forretningsudvalg endnu ikke har taget endelig stilling, men det er hans personlige opfattelse, at Danmark bør gå ind i fællesmarkedet på de betingelser, regeringen har accepteret i forhandlingerne med de seks, uanset hvad Sverige måtte beslutte sig til. Han tilføjer, at Danmarks indtræden er nødvendig for at få et socialistisk præget Europa.

12 studenter ved Århus universitet vil blive sigtet for forstyrrelse af offentlig valghandling og vold mod tjenestemand i funktion. Baggrunden er de voldsomme uroligheder på universitetet i forbindelse med rektorvalget 28/4.

23. – Eksport af sten og grus optaget fra havbund eller strande forbydes. Forbudet træder i kraft 1/8 og gælder foreløbig til 31/12 1972.

24. – Socialdemokratiets formand J. O. Krag udtaler i en kommentar til Thomas Nielsens tale (se 22/7), at der ikke er nogen meningsforskel mellem Socialdemokratiet og LO i spørgsmålet om Danmarks tilslutning til EEC.

25. – I en udtalelse fra Socialistisk Folke-

partis forretningsudvalg hedder det, at J. O. Krags og Thomas Nielsens ja til fællesmarkedet næppe har dækning i arbejderbefolkningen.

26. – Det meddeles, at forsvaret er rede til at modtage de første kvindelige konstabelelever.

Arbejdsgiverforeningen og LO er enige om, at arbejdsmarkedets fuldautomatiske dyrtidsregulering kan bevares også i tilfælde af dansk medlemskab af EF.

28. – Det Berlingske Hus og A/S Dagbladet Politiken indfører øjeblikkeligt stop for nyansættelser i alle afdelinger. Herefter vil stillinger, der bliver ledige ved afgang, kun blive genbesat, hvis det skønnes absolut nødvendigt. Stoppet motiveres med, at de stærkt stigende omkostninger til papir, lønninger m. v. ikke modsvares af tilsvarende indtægter, først og fremmest på grund af et almindeligt fald i annonceringen.

29. – I et møde mellem husmandsforeningerne, landboforeningerne, Landbrugsrådet og kornbranchen i landbrugsministeriet udtaler landbrugsminister Henry Christensen, at regeringen ikke agter at gennemføre en ny kornordning ved lov og heller ikke har planer om statsoplagring af det ventede høstoverskud. Han gør opmærksom på, at der uden en kornaftale er risiko for kaos på kornmarkedet, men det lykkes ikke parterne at blive enige om en ny aftale.

Finansminister Ninn-Hansen udtaler, at der ikke findes noget beskæftigelsesproblem, men han ser gerne, at der gennemføres samtaler mellem arbejdsmarkedets parter og regeringen og foreslår, at det sker i et indkomstpolitisk kontaktudvalg. Udtalelsen er et svar til Thomas Nielsen, LO, der har udtrykt ønske om at tale med regeringen om beskæftigelsen.

Færøernes lagmand Atli Dam siger i sin åbningstale i lagtinget, at en dansk aftale med fællesmarkedet må have det forbehold, at Færøerne kan holdes udenfor, og en dansk folkeafstemning må holdes således, at det færøske hjemmestyre kan tage stilling til eventuelt medlemskab.

30. – Dansk Journalistforbund varsler strejke mod Danmarks Radio for 235 overenskomstansatte journalister og fotografer. Strejken træder i kraft 1/9, hvis der ikke forinden er opnået enighed. Journalistforbundets formand V. Fleischer Michaelsen udtaler, at den varslede konflikt intet har med lønningerne at gøre, og at det ikke er et krav fra journalisterne, der har ført til sammenbrud af forhandlingerne, men kravet fra DR om at overtage medarbejdernes ophavsret.

31. – Den radikale folketingsmand Aage Valbak fremsætter den tanke, at der nedsættes et fast udvalg til at undersøge, om gamle love fortsat opfylder deres oprindelige formål. Udvalget skal løbende og systematisk gennemgå statens udgiftsområder både for at se, om lovene har overlevet sig selv og for teknisk at få vurderet, om der økonomiseres med bevillingerne.

August 1971

2. – Forbundsformand Hans Rasmussen, Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, udtaler til Berlingske Tidende, at det er blåøjet af Thomas Nielsen, LO, at sige ja til fællesmarkedet allerede nu (se 22/7). Hvis de i smedeforbundet skulle tage stilling i huj og hast, ville svaret utvivlsomt blive et blankt nej.

3. – Radiorådets forretningsudvalg vil ikke fravige sit standpunkt ikke at ville betale journalisterne de forlangte 1,2 mill. kr.

for overdragelse af ophavsretten til de producerede udsendelser til DR, men tager formandens redegørelse til efterretning (se 30/7).

10. – Regeringen behandler i et ministermøde spørgsmålet om forlængelse af Dansk Undergrunds Consortiums koncession med 2 år, fordi striden om sokkelgrænserne i Nordsøen forsinkede boringerne efter olie.

12. – Socialdemokratiets formand J. O. Krag og fhv. justitsminister K. Axel Nielsen beskylder i et telegram til statsminister Hilmar Baunsgaard regeringen for at have handlet i strid med loven i sagen om forlængelse af Dansk Undergrunds Consortiums koncession og forlanger, at regeringen enten meddeler, at der ikke er truffet nogen afgørelse, eller at den har annulleret den trufne afgørelse.

13. – Statminister Hilmar Baunsgaard afviser J. O. Krags og K. Axel Nielsens beskyldninger i flg. erklæring: Regeringen har ikke meddelt, at den har besluttet at forlænge DUC's frist i endnu to år. Regeringen har færdigbehandlet en indstilling til folketingets undergrundsudvalg, og denne indstilling vil ikke blive meddelt, før den har været forelagt for og drøftet i udvalget. Regeringen har i enhver henseende handlet i overensstemmelse med sit parlamentariske ansvar.

16. – Reguleringspristallet for juli viser en stigning i forhold til april på 2,9 points til 103,3, hvilket giver arbejdere og tjenestemænd en dyrtidsportion fra henholdsvis 1/9 og 1/10.

17. – Mellem landbrugets organisationer og kornbranchen opnås enighed om, at kornaftalen af 15/5 1970 skal gælde for det nye høstår indtil 1/6 1972, hvorefter prisdannelsen er fri. Ved salg fra landmand til købmand er den garanterede pris pr. 100 kg foderbyg og havre herefter 42,50 kr., hvortil kommer lagertillæg, der efterhånden bringer prisen op på 51,80 kr. For rug og hvede er det tilsvarende tal 49 og 58,90 kr. Ved eksport gælder verdensmarkedsprisen, der ventes at ville ligge betydeligt lavere, men der regnes med tilskud fra landbrugets dispositionsfond til dækning af prisforskellen og en rimelig avance til kornhandelen.

18. – Monopolrådet godkender landbrugets ønske om forhøjelse af hjemmemarkedspriserne. Den godkendte forhøjelse udgør pr. kg for smør 70 øre, for æg og fjerkræ 20 øre, for flæsk 28 øre og for okse- og kalvekød 35 øre. Hjemmemarkedsprisen for okse- og kalvekød er dog ikke aktuel i øjeblikket, da eksportprisen ligger over hjemmemarkedsprisen. På årsbasis betyder de nye hjemmemarkedspriser ca. 110 mill. kr. mere til landbruget.

I anledning af DSB's ønske om en takstforhøjelse med et anslået provenu af 110 mill. kr. udtaler monopolrådet, der i henhold til pris- og avanceloven skal udtale sig om den ønskede forhøjelses berettigelse (se 17/3), at DSB, hvis det havde været et privat firma, ville have fået tilladelse til at forhøje taksterne svarende til et merprovenu på 73 mill. kr. Den endelige afgørelse træffes i finansudvalget.

20. – Forureningsrådets vandeksperter foreslår i en rapport udvidet og skærpet kontrol med specielt industriens forurening og en vandforureningscentral. Skal der sikres befolkningen en rimelig vandkvalitet, vil det kræve en investering på 2,8 milliarder kr. og årlig ca. 360 mill. kr. til drift og vedligeholdelse af rensningsanlæg i de 10 år, det vil tage at indhente det forsømte og få forureningen under kontrol.

22. – Socialistisk Folkepartis formand, folketingsmand Sigurd Ømann udtaler på partiets landsmøde, at SF ikke vil indgå noget formaliseret arrangement med en regering, der vil føre Danmark ind i fællesmarkedet.

28. – Socialdemokratiet fejrer sit 100 års jubilæum på et landsmøde i Falkonercen-

tret i København. Partiets formand, fhv. statsminister J. O. Krag fremlægger i sin tale, hvor han betegner statsminister Baunsgaard som landets ledende socialistforskrækker, forslag til en ny politik, der skal bringe landets økonomi på fode. En socialdemokratisk regering kan ikke love lavere skatter hurtigt gennemført, men penge- og finanspolitikken må suppleres med mere positive foranstaltninger, bl. a. lønmodtagerfonds, forenkling af skattesystemet, reform af boligbyggeriet, udvidet adgang til førtidspensionering i 55 års alderen, udenlandsk finansiering af Storebæltsbro og Saltholmsprojektet.

29. – I en markedsudtalelse fra Socialdemokratiets jubilæumslandsmøde hedder det, at der vil foreligge en ny situation, hvis Norge mod forventning ikke opnår medlemskab i EEC. Et forslag om at anbefale alle socialdemokratiske vælgere at stemme nej ved folkeafstemningen forkastes, men partiets hovedbestyrelse beslutter enstemmigt at indkalde en ekstraordinær kongres umiddelbart før folketingets stillingtagen og den derpå følgende folkeafstemning.

30. – I et arbejdsprogram for de næste 4 år går Det konservative Folkeparti ind for, at radiomonopolet skal brydes. Lovgivningen ønskes ændret allerede næste år, således at der kan indføres en privat radio eventuelt finansieret ved reklamer, og når et TV-2 oprettes, ønskes også det indrettet uafhængigt af Danmarks Radio.

A/S Den socialdemokratiske Presse vedtager på sin generalforsamling at afskedige 250–275 medarbejdere, som der ikke bliver beskæftigelse for, når Aktuelts lokaludgaver standses, fordi LO ikke længere vil dække det meget store underskud ved den nuværende ordning. Det ventes, at Aktuelt herefter kan drives med et tilskud på 10 mill. kr. årligt, som LO betaler. Efter nedlæggelsen af Aktuelts lokaludgaver er der 6 socialdemokratiske provinsaviser tilbage: Demokraten, Århus, Folkebladet, Randers, Ny Tid, Ålborg, Sønderjyden, Sønderborg, Ny Dag, Nakskov, og Bornholmeren, Rønne.

31. – I folketingets første møde i den ekstra mødeserie (se 11/5) meddeler statsminister Baunsgaard, at datoen for folketingsvalget er fastsat til 21/9, og at der samtidig vil blive foretaget folkeafstemning om valgretsalderens nedsættelse fra 21 til 20 år (se 4/6). Statsministeren udtaler, at det til stadighed har været regeringens opfattelse, at det mandat, vælgerne i januar 1968 gav regeringspartierne, burde udnyttes fuldt ud, og at fremskyndelsen af valget er begrundet i ønsket om, at valget ikke skal afbryde folketingets arbejde med de mange vigtige spørgsmål, ikke mindst i forbindelse med afslutningen af forhandlingerne med fællesmarkedet, som foreligger i det nye folketingsår.

Finansminister Ninn-Hansen fremsætter forslag til lov om udskrivningsprocenten for kalenderåret 1972 og forslag om ændring af lov om sømandsskat. Herefter fastsættes udskrivningsprocenten uændret til 91. Samtidig foreligger en skriftlig redegørelse af finansministeren vedrørende standarden af offentlige serviceydelser (se 18/3).

Økonomiminister Nyboe Andersen fremsætter som baggrund for de beslutninger, folketinget skal tage om skattepolitikken i det kommende år, og med udgangspunkt i OECD's årlige rapport om Danmarks økonomi og det økonomiske sekretariats oversigt en redegørelse for den økonomiske situation.

Indenrigsminister H. C. Toft fremsætter forslag om den kommunale og amtskommunale beskatning for regnskabsåret 1972–73. Lovforslaget, som er i overensstemmelse med aftalen med de kommunale organisationer og Københavns og Frederiksberg kommuner (se 8/7), betegnes som en engangsforanstaltning, idet der mellem regeringen og de kommunale organisationer er opnået enighed om, at der må tilstræbes et nærmere samarbejde vedrørende in-

vesteringsbudgetteringen og de kommunale låneprogrammer. For finansårene 1971–72 og 1972–73 er der fastsat lånerammer for kommuner og amtskommuner på henholdsvis 1665 mill. kr. og 910 mill. kr., hvilket betyder en væsentlig reduktion af det økonomiske spillerum for de to kommunegrupper.

Per Hækkerup fremsætter på den socialdemokratiske gruppes vegne forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af diplomatisk forbindelse med Den demokratiske Republik Vietnam (Nordvietnam) (se 18/3). Ved 1. behandling 1/9 afvises forslaget af udenrigsminister Poul Hartling og regeringspartiernes ordførere. Per Hækkerup foreslår en dagsorden, hvorefter folketinget beslutter, at Danmark optager diplomatisk forbindelse med Nordvietnam samtidig med Norge. Dagsordensforslaget forkastes med 85 stemmer mod 65, og forslaget til beslutning henvises til udvalg.

Sigsgaard (vs.) fremsættes forslag til folketingsbeslutning om ekspropriation af olie- og gasforekomster.

September 1971

1. – Finansudvalget godkender en takstforhøjelse for DSB på i alt 93 mill. kr. (se 18/8) fra 1/10 for godstaksternes og fra 1/11 for persontaksternes vedkommende.

Et mæglingsforslag om at tage spørgsmålet om ophavsretten ud af overenskomstforhandlingerne fører til udsættelse af den varslede journaliststrejke i Danmarks Radio (se 3/8). Radiorådet skal efter valget tage stilling til forslaget.

2. – Ved 2. behandling af finansministerens og indenrigsministerens lovforslag (se 31/8) der former sig som en almindelig politisk debat, præget af det forestående valg, forkastes et ændringsforslag af SF om at nedsætte udskrivningsprocenten for 1972 til 86 med 129 stemmer (S., K. f., V. R.v.) mod 13. En af Hanne Reintoft (komm.) foreslået dagsorden, hvorefter folketinget opfordrer regeringen til omgående at udarbejde en beskæftigelsesplan til løsning af beskæftigelsesproblemet og til sikring af varig beskæftigelse, forkastes med 127 stemmer mod 5, medens 7 undlader at stemme. De tre lovforslag færdigbehandles

3/9. Forslaget om fastsættelse af udskrivningsprocenten til 91 vedtages med 137 stemmer mod 12, forslaget om ændring af lov om sømandsskat med 140 stemmer mod 12 og forslag til lov om den kommunale og amtskommunale beskatning med 141 stemmer mod 4, medens 9 undlader at stemme.

4. – 6 medlemmer af Kristeligt Folkepartis 17 mand store hovedbestyrelse træder tilbage, efter at hovedbestyrelsens flertal har vraget landsretssagfører Viggo Høgsgård som partiets folketingskandidat. Organisationen Unge Kristne påstår, at tidligere medlemmer af Liberalt Centrum har taget magten i partiet, en påstand, der afvises af formanden, overlæge Jacob Christensen. Den følgende dag nedlægger 7 medlemmer af partiets amtsudvalg i Københavns amt deres hverv, deriblandt Viggo Høgsgård, der også udmelder sig af partiet.

6. – Dansk Undergrunds Consortium har modtaget officiel meddelelse fra regeringen om, at koncessionen på efterforskning af olie og gas i Nordsøen ikke behøver at udløbe til det oprindeligt fastsatte tidspunkt (se 13/8).

Dagbladet Politiken opsiger 15 redaktionelle medarbejdere. 9 af de 15 har været beskæftiget ved bladet i over 30 år og førtidspensioneres, de øvrige 6 vil modtage en bonus ud over de ifølge overenskomsten gældende opsigelsesbestemmelser. Opsigelserne, der træder i kraft pr. 1/7

1972, skyldes økonomiske overvejelser som følge af nedgangen i dagbladenes annonceindtægter. For Politikens vedkommende er der tale om en nedgang på ca. 10 pct., hvilket giver en indtægtsnedgang på ca. 10 mill. kr.

7. – Politikens medarbejderforening protesterer mod den fremgangsmåde, chefredaktionen har anvendt ved afskedigelsen af de 15 journalister, og kræver afskedigelserne taget tilbage.

8. – Danske Statsembedsmænds Samråd og Akademikernes Samarbejdsudvalg vedtager en sammenslutning til Akademikernes Centralorganisation, som får ca. 45.000 medlemmer.

9. – På Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds kongres anbefaler formanden, folketingsmand Anker Jørgensen, tilslutning til EF på visse nærmere præciserede betingelser, men imødegås stærkt af mange af de efterfølgende talere. Det besluttes, at der ligesom i LO skal indkaldes en ekstraordinær kongres om spørgsmålet.

10. – Udenrigsministeriets markedssekretariat besvarer 33 spørgsmål, som LO's forretningsudvalg har stillet om arbejdsmarkedspolitik, socialpolitik, egnsudviklingspolitik og den økonomiske politik ved en eventuel tilslutning til fællesmarkedet.

13. – Nationalbanken beslutter efter forhandling med bankernes og sparekassernes organisationer at frigive den resterende del af bankernes og sparekassernes deponeringer i Nationalbanken. Det nuværende udlånsloft forlænges til nytår.

18. – Hjemmeværnets civile chef (»kommitterede«) siden oprettelsen i 1948, folketingsmand Frode Jakobsen, har efter eget ønske fået bevilget sin afsked fra 1/1 1972.

21. – Ved folketingsvalget har socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti en betydelig fremgang i stemmer og får henholdsvis 8 og 6 flere mandater end i 1968. Det radikale Venstre fastholder i det væsentlige stemmetallene ved valget i 1968 og får ligesom da 27 mandater; derimod lider både Venstre og Det konservative Folkeparti store tab og mister 4 henholdsvis 6 mandater. Ingen af de øvrige 5 opstillende partier, Retsforbundet, kommunisterne, Kristeligt Folkeparti, Slesvigsk parti og Venstresocialisterne, opnår de 2 pct. af stemmerne, der giver repræsentation. Under stemmeoptællingen valgnatten er det længe uvist, om Kristeligt Folkeparti kommer over spærregrænsen, men fintællingen den følgende dag viser, at det ikke lykkes. Det endelig resultat af valget uden for Færøerne og Grønland bliver derfor, at de tre regeringspartier får 88 og dets oppositionspartier 87 mandater.

Liste	Pct. af samlet antal stemmer			Antal mandater		
	22/11 1966	23/1 1968	21/9 1971	1966	1968	1971
A	38.2	34.2	37.3	69	62	70
B	7.3	15.0	14.4	13	27	27
C	18.7	20.4	16.7	34	37	31
E	0.7	0.7	1.7	–	–	–
F	10.9	6.1	9.1	20[1])	11	17
K	0.8	1.0	1.4	–	–	–
Q			2.0			–
S		0.2	0.2		–	–
V	19.3	18.6	15.6	35	34	30
Y		2.0	1.6		4[2])	–
L	2.6	1.3		4	–	–
U	1.6	0.5		–	–	

Anm. A soc. dem., B rad. venstre C kons. folkep., E. retsfor., F socialistisk folkep., K kommunistisk parti, Q kristeligt folkep., S slesvigsk parti, V venstre, Y venstresocialisterne, L liberalt centrum, U de uafhængige.

1) 6 af de 20 udskilte sig i dec. 1967 og stiftede partiet venstresocialisterne.

2) 2 af de 4, Kai Moltke og Hanne Reintoft, gik ud af partiet og dannede socialistisk arbejdsfællesskab, senere meldte Hanne Reintoft sig ind i kommunistisk parti.

Valgdeltagelsen er noget mindre end i 1968, nemlig 87,2 mod 89,3 pct.

I Grønland genvælges folketingsmand

Knud Hertling uden modkandidat i den nordgrønlandske valgkreds. I Sydgrønland besejrer Moses Olsen den afgående folketingsmand Nicolaj Rosing og tidligere formand for landsrådet Erling Høegh. På Færøerne afholdes folketingsvalget først 5/10.

Ved valget sker der en stor udskiftning af folketingsmedlemmer. 60 af det nye tings medlemmer var ikke medlemmer af det gamle ting, og 52 har ikke tidligere haft sæde i folketinget. Alle de ministre, der også var medlemmer af folketinget, genvælges, desuden nyvælges økonomi- og markedsminister Nyboe Andersen og arbejdsminister Lauge Dahlgaard, derimod opnår undervisningsminister Helge Larsen og kirkeminister Arne Fog Pedersen, der er opstillet, ikke valg. 139 eller 16,2 pct. af samtlige opstillede ved valget er kvinder mod 14,1 pct. i 1968, og af de 175 valgte er 30 eller 17,1 pct. kvinder. I 1968 valgtes 19 kvinder eller 10,9 pct.

Samtidig med folketingsvalget afholdes folkeafstemning om nedsættelsen af valgretsalderen fra 21 til 20 år (se 4/6). For nedsættelsen stemmer 1.595.098, imod 1.222.712 eller 36,68 pct.

22. – Statsminister Hilmar Baunsgaard orienterer kongen om det foreløbige resultat af folketingsvalget og tilråder at afvente fintællingen af stemmerne for at se, om den foreløbige mandatfordeling holder, elker Kristeligt Folkeparti skulle nå de 2 pct. af stemmerne og blive repræsenteret i folketinget. Statsministeren vil derefter give kongen sit endelige råd angående regeringsdannelse.

Den grønlandske folketingsmand Knud Hertling erklærer, at han »om nødvendigt vil støtte en regering Krag efter samtaler«.

23. – Professor, dr. jur. Poul Meyer, Århus, skriver i Politiken: »Uanset at både Grønland og Færøerne statsretligt er en del af det danske rige, er det helt urimeligt at give deres repræsentanter i folketinget mulighed for at bestemme, om vi skal have den ene eller den anden regering.«

24. – Efter at fintællingen har vist, at fordelingen af folketingsmandaterne valgnatten står fast, således at regeringspartierne har fået 88 og Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti (bortset fra Grønland og Færøerne) tilsammen 87 mandater, går statminister Baunsgaard på ny til kongen og tilråder, at partiernes ledere tilkaldes. Socialdemokratiet giver kongen det råd, at regeringen straks træder tilbage og fortsætter som forretningsministerium til 7/10, og at man til den tid gør op, hvor mange folketingsmedlemmer der står bag ved ønsket om en socialdemokratisk mindretalsregering. Regeringspartierne tilråder, at det undersøges, om der er mulighed for at danne en regering af Socialdemokratiet og de nuværende regeringspartier, medens Socialistisk Folkeparti udtaler, at den parlamentariske situation ikke giver anledning til at give noget råd i regeringsspørgsmålet; det kan først blive aktuelt, når regeringen er trådt tilbage. Statsministeren går derefter til kongen, der opfordrer ham til at undersøge muligheden for at danne en firepartiregering.

Det økonomiske råds formandskab (professorerne Anders Ølgaard og John Vibe-Pedersen samt rigsstatistiker N. V. Skak-Nielsen) afleverer en redegørelse for Danmarks økonomiske fremtid i og uden for fællesmarkedet til Det økonomiske Råd, der er indkaldt til møde 1/10. De konkluderer, at dansk økonomi under alle omstændigheder vil være underkastet kræfter udefra, og at tilpasningen bliver særlig omfattende og vanskelig, hvis Danmark holder sig uden for fællesmarkedet.

Firmaet I. M. Elmenhoff og Søn, Randers, der udgiver Amtsavisen, dagbladet Djursland og Djurslandsposten, Grenå (samlet kontrolleret nettooplag 1. halvår 1971: 29.509), vil blive omdannet til et aktieselskab, hvis aktier indehaves af Det Berlingske Hus og chefredaktør Preben Winge, der fortsætter som bladets chefredaktør og direktør. Den andel, Det Ber-

lingske Hus overtager, ejes af arvingerne efter fru Vibeke Elmenhoff Lund, der har ønsket at afhænde deres andel i udgiverselskabet. Chefredaktør Preben Winge udtaler, at der foreløbig ikke vil blive tale om redaktionelt samarbejde mellem Amtsavisen og Det Berlingske Hus. Amtsavisen vil fortsat blive redigeret ud fra et konservativt grundsynspunkt.

25. – Socialdemokratiets formand J. O. Krag afviser tanken om en firepartiregering. Han har fået et telegram fra den grønlandske folketingsmand Knud Hertling om, at denne vil støtte en socialdemokratisk mindretalsregering.

26. – J. O. Krag gør på et møde med Socialdemokratiets folketingsgruppe, hovedbestyrelse og kredsformænd samt LO's forretningsudvalg rede for forhandlingerne om regeringsdannelsen, og det meddeles, at der var 100 pct. tilslutning til hans afvisning af en firepartiregering.

Militærnægterforeningen udtaler sin tilfredshed med, at ca. 20 pct. af de værnepligtige nu nægter at gøre militærtjeneste. Foreningen venter, at der i år bliver 5000 nægtere.

27. – Statsminister Hilmar Baunsgaard indgiver regeringens afskedsbegæring, hvorefter den fortsætter som forretningsministerium, til en ny regerng er dannet.

Den grønlandske folketingsmand Moses Olsen udtaler, at han på nuværende tidspunkt vil stå frit og hverken støtte den ene eller den anden side, men tage stilling fra sag til sag.

A/S Svendborg Avis, der udgiver eftermiddagsavisen Fyens Amts Avis (v.), tidligere Svendborg Avis, beslutter på et bestyrelsesmøde og et efterfølgende repræsentantskabsmøde at forhandle om et nærmere samarbejde med den fynske bladfond, udgiver af det konservative eftermiddagsblad Fyens Stiftstidende og morgenavisen Fyns Tidende (v.). Fyens Amts Avis er kommet i økonomiske vanskeligheder, efter at det havde vist sig, at der ikke var betalt kildeskat for ca. 1 mill. kr.

28. – Radiorådet forkaster forligsmandens mæglingsforslag (se 1/9) med 12 stemmer mod 0; 1 medlem er fraværende. Hos journalisterne er der 176 ja-stemmer mod 4 nej-stemmer.

29. – Generaldirektør Hans Sølvhøj indbyder med henblik på at sikre DR brugsretten til producerede udsendelser til ikkekommerciel undervisning journalistforbundet til nye forhandlinger.

30. – Dagbladet Politikens chefredaktion og medarbejderforening meddeler, at de har indgået en samarbejdsaftale, som ventes at blive afslutningen på nogle ugers uoverensstemmelse omkring opsigelsen af 15 redaktionelle medarbejdere (se 4/9). Aftalen sikrer medarbejderne medindflydelse og medbestemmelse på en række områder, også hvad angår nyansættelser, omplaceringer og afskedigelser. Under forhandlingerne er der sikret forbedrede vilkår for de 9 førtidspensionerede og for 4 afskedigede, og der er fundet nye besparelsesmuligheder, som har gjort det muligt at reducere det oprindelige antal afskedigelser med 2.